Eduskunta
Suuri valiokunta

Kirjallinen asiantuntijalausunto 6.11.2015 klo 13.30
E 23/2013 vp: Komission paremman sääntelyn paketti

Maa- ja metsätalousministeriö
neuvotteleva virkamies Ahti Hirvonen

Komissio julkaisi toukokuussa 2015 laajan erilaisista toimenpiteistä koostuvan parempaa sääntelyä koskeva kokonaisuuden. Kokonaisuus koostuu toimista, joilla komissio vastaa tulevien vuosien aikana parempaa sääntelyä koskevaan sitoumukseensa. Keskeinen osa toimenpiteitä on REFIT-ohjelman kehittäminen ja jatkaminen.

Komission mukaan paremmalla sääntelyllä pyritään siihen, että EU:n toimintapolitiikoilla ja lainsäädännöllä päästään tavoitteisiin mahdollisimman tehokkaasti ja pienin kustannuksin. Toimintapolitiikkoja valmistellaan, täytäntöönpannaan ja tarkistetaan avoimesti. Myös tutkimustietoa hyödynnetään ja sidosryhmien osallistumismahdollisuuksista huolehditaan. Toimenpiteiden odotettuja ja toteutuneita vaikutuksia arvioidaan kaikissa vaiheissa: politiikan suunnittelussa, täytäntöönpanon aikana sekä uudelleentarkastelun ja mahdollisen tarkistuksen yhteydessä.

Parempaa sääntelyä koskevan toimielinten välisen sopimuksen neuvotteleminen ja valmistuminen on tärkeä tavoite. Tasapainoisella ja konkreettisella sopimuksella voidaan lisätä merkittävästi EU:n lainsäädäntömenettelyn toimivuutta, tehokkuutta ja avoimuutta sekä parantaa toimielinten sitoutumista sopimukseen. Sopimuksessa on tärkeä varmistaa että se ei muuta toimielinten välistä tasapainoa.

Komission vuotuinen työohjelma on keskeinen koko EU:n työtä ohjaava asiakirja. Komission työohjelman valmistelua kehitettäessä neuvoston tulee olla tasavertainen Euroopan parlamentin kanssa. Etukäteen sovitut toimintatavat edistävät avoimuutta. Työohjelman valmisteluun osallistumisesta voi olla konkreettista hyötyä mm. siinä, että saadaan varhaisemmassa vaiheessa tietoa komission suunnitelmista koskien sekä valmisteilla olevia että peruutettavia säädöshankkeita.

Delegoitujen säädösten valmistelussa avoimuutta ja ennakoitavuutta tulee lisätä. Jäsenvaltioiden asiantuntijoiden asianmukainen kuuleminen ja mielipiteen huomioon ottaminen tarpeeksi varhaisessa vaiheessa edistää säädösvalmistelun laatua ja avoimuutta. Komission tulisi ilmoittaa etukäteen, mitä osa-aluetta se tulee delegoiduissa säädöksissä käsittelemään laajoista kokonaisuuksista (esim. IACS). Asiakirjat tulee toimittaa jäsenvaltioille siten, että ne pystytään käsittelemään kunnolla ja järjestämään kunkin kokouksen tarpeen mukainen kokousedustus.

Monet REFIT-ohjelman hankkeet koskettavat maa- ja metsätalousministeriötä ja sen hallinnonalaa. Maa- ja metsätalousministeriö pitää REFIT-ohjelmaa tärkeänä ja sen laajentaminen REFIT-foorumilla antaa komissiolle hyvän mahdollisuuden kuulla sidosryhmiä EU-lainsäädännön yksinkertaistamiseen ja tehostamiseen liittyvissä kysymyksissä. On tärkeää, että foorumin työ käynnistyy nopeasti ja tuloksista tiedotetaan riittävästi.

Vaikutusarvioinneilla on tärkeä rooli EU-sääntelyn toimivuuden ja laadun parantamisessa. Niiden oikea-aikainen laadinta parantaa myös sääntelyn läpinäkyvyyttä. Komissio vahvistaa ja laajentaa vaikutusarviointien laadunarviointia entisestään. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tämä luo hyvää pohjaa sektorikohtaisen lainsäädännön pitkäjänteiselle kehittämiselle. EU-sääntelyn kansallista vaikutustenarviointia voidaan edelleen kehittää käytettävissä olevien resurssien puitteissa painottaen kuitenkin tapauskohtaista tarveharkintaa. Neuvoston valmiuksia vaikutusarviointien tekemisessä tulisi selvittää.

Valtioneuvoston kanslia pyysi heinäkuussa 2015 toimenpidepyynnöllä ministeriöitä ja sidosryhmiä tarkastelemaan EU-lainsäädäntöä ja komission lainsäädäntöehdotuksia niiden käytännön toimivuuden ja tarkoituksenmukaisuuden näkökulmasta, mukaan lukien hallinnollinen taakka.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti vastauksen toimenpidepyyntöön syyskuussa. Maa- ja metsätalousministeriö pitää EU-sääntelyn kehittämistä tarkoituksenmukaisempaan ja toimivampaan suuntaan tärkeänä tavoitteena. Vaikka tavoitetta tukevaa työtä on jo tehty niin kansallisella kuin EU-tasolla, tulee sitä jatkaa vielä entistä määrätietoisemmin ja tehokkaammin. Sääntelyn toimivuuden parantaminen on jatkuva prosessi ja siihen osallistuu useita osapuolia.

Toimenpidepyyntöön saatujen vastausten pohjalta laaditussa Valtioneuvoston kanslian E-jatkokirjeessä (E 113/2013 vp) ja sen liitteessä on nostettu esimerkkejä ongelmallisista säädöksistä tai säädöskokonaisuuksista. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta osalta olemassa olevista säädöksistä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaate on huomioitu riittämättömästi tai vaatimusten on katsottu olevan ylimitoitettuja rehuhygienia-asetuksen osalta. Hallinnollinen taakka on ongelma viljelijöille ja hallinnolle maataloustukiuudistuksen uusissa vaatimuksissa (esim. viherryttäminen ja aktiiviviljelijä) ja maataloustukien valvontasäädöksissä. Samoin EU:n puutavara-asetuksen toimeenpano aiheuttaa hallinnollista taakkaa.

Kalastuksen valvonnan osalta EU-säädösten katsotaan olevan Suomen olosuhteisiin ylimitoitettuja ja niistä aiheutuu koko jakeluketjulle tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Pieniin toimijoihin kohdistuu lähes vastaavat vaatimukset kuin suuriin.

Maa- ja metsätalousministeriö esitti vastauksessaan toimenpidepyyntöön pääosin tämän hallituksen aikana käsittelyssä olevia tai käsittelyyn tulevia säädöksiä tai asiakokonaisuuksia joissa EU-sääntelyä voitaisiin keventää ja yksinkertaistaa niiden tavoitteen siitä kuitenkaan vaarantumatta. Tämän lisäksi kartoitettiin yleisemmin EU-säädöksiä, joista katsottiin aiheutuvan suomalaisille toimijoille tarpeetonta hallinnollista

taakkaa tai niitä voitaisiin muuten kehittää tarkoituksenmukaisemmiksi tai toimivammiksi.

Tämän hetken keskeisimmiksi kehittämiskohteiksi katsottiin EU:n suorien tukien järjestelmän viherryttäminen, maataloustukien valvontaa ja maksuja koskevat säännöt sekä kalastuksen valvonta. Viherryttämistuki otettiin käyttöön vuonna 2015 voimaan tulleessa maataloustukiuudistuksessa. Sen vaatimukset ovat monimutkaistaneet maataloustukijärjestelmää ja aiheuttavat lisäkustannuksia niin viljelijöille kuin hallinnolle. Lisäksi osa vaatimuksista rajoittaa normaalia maataloustoimintaa. Maataloustukien valvonnasta aiheutuva hallinnollinen taakka ja viljelijöille kohdistuvat vaatimukset ovat monilta osin kohtuuttomia. Valvontaa tulee kehittää aidosti riskiperusteiseen suuntaan.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää erittäin tärkeänä riskiperusteisuuden nykyistä parempaa huomioon ottamista myös yleisemmin EU-sääntelyssä.